

УДК: 330.341.1:004:364

Мульська О. П.,

oliochka.mulska@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-1666-3971,

Researcher ID: ABA-7203-2020,

д.е.н., с.д., завідувач відділу проблем соціально-гуманітарного розвитку регіонів, ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України»; професор кафедри економіки, Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів

Воронко О. С.,

oksavoronko@i.ua, ORCID ID: 0000-0002-8235-611X,

Researcher ID: F-8553-2019,

к.е.н., доц., доцент кафедри економіки, Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів

ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ В КОНТЕКСТІ SMART-ТРАНСФОРМАЦІЇ

Анотація. Статтю присвячено розвитку теоретичних засад інноваційного потенціалу соціальної сфери в умовах цифровізації, поширення smart-технологій та зростання вимог до ефективності публічного управління. Метою дослідження є систематизація сучасних концептуальних підходів до інноваційного розвитку соціальної сфери, виявлення їхніх теоретичних можливостей і обмежень, а також обґрунтування авторського трактування інноваційного потенціалу соціальної сфери. Узагальнено еволюцію наукових підходів від концепції соціальних інновацій до концепцій «public value», «інноваційної екосистеми», «smart-врядування» і «розумного суспільства». Доведено, що жодна з існуючих концепцій окремо не забезпечує комплексного пояснення процесів інноваційної трансформації, що зумовлює необхідність їх інтеграції в єдину теоретичну рамку. Запропоновано авторське визначення інноваційного потенціалу соціальної сфери як динамічної спроможності її інституцій та учасників мобілізувати, поєднувати й трансформувати людські, фінансові, організаційні, технологічні, інформаційні та соціальні ресурси у нові або вдосконалені послуги, практики й моделі взаємодії, орієнтовані на створення суспільної цінності. Визначено характеристики інноваційного потенціалу (динамічність, багатосуб'єктність, екосистемність, інтеграція цифрових технологій, міжсекторальне партнерство та орієнтація на суспільну цінність). Розмежовано категорії інноваційного потенціалу, інноваційної активності та інноваційної результативності, що створює методологічне підґрунтя для їх самостійного оцінювання. Наукова новизна дослідження полягає у формуванні інтегрованого теоретичного підходу до трактування інноваційного потенціалу соціальної сфери, який поєднує ресурсний, інституційний, екосистемний і smart-підходи. Практичне значення отриманих результатів — створення концептуальної основи для розроблення структури інноваційного потенціалу соціальної сфери, системи показників його комплексного оцінювання та механізмів управління smart-трансформацією соціальної сфери в умовах цифрової трансформації та післявоєнного відновлення України.

Ключові слова: інноваційний потенціал, соціальні інновації, smart-трансформація, політика, інноваційна екосистема, цифровізація, партнерство, соціальна стійкість.

Mulska O. P.,

oliochka.mulska@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-1666-3971,

ResearcherID: ABA-7203-2020,

Doctor of Economics, Senior Researcher, Head of the Department of Social and Humanitarian Development of the Regions, M. Dolishniy Institute of Regional Research of the National Academy of Sciences of Ukraine; Professor of the Department of Economics, Lviv University of Trade and Economics, Lviv

Voronko O. S.,

oksavoronko@i.ua, ORCID ID: 0000-0002-8235-611X,

Researcher ID: F-8553-2019,

Ph.D, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economics, Lviv University of Trade and Economics, Lviv

INNOVATION POTENTIAL OF THE SOCIAL SPHERE IN THE CONTEXT OF SMART TRANSFORMATION

Abstract. The article is devoted to the development of the theoretical foundations of the innovation potential of the social sphere under the conditions of digitalization, the diffusion of smart technologies as well as the increasing requirements for effective public governance. The aim of the study is to systematize contemporary conceptual approaches to the innovative development of the social sphere, identify their theoretical strengths and limitations, and substantiate the author's interpretation of the innovation potential of the social sphere. The evolution of scientific approaches from the concept of social innovation to the concepts of public value, innovation ecosystem, smart governance, and smart society is summarized. Their contribution to explaining the mechanisms of the formation, implementation, and evaluation of innovative development in the social sphere is identified, while their advantages and limitations are characterized. It is argued that none of the existing concepts alone provides a comprehensive explanation of innovation transformation processes, which necessitates their integration into a unified theoretical framework. The paper proposes the author's definition of the innovation potential of the social sphere as the dynamic capacity of its institutions and stakeholders to mobilize, combine, and transform human, financial, organizational, technological, informational, and social resources into new or significantly improved services, practices, and interaction models aimed at creating public value. The key characteristics of the innovation potential are identified, including dynamism, multi-stakeholder interaction, ecosystem orientation, the integration of digital technologies, cross-sectoral partnership, and a focus on public value. The concepts of innovation potential, innovation activity, and innovation performance are differentiated, providing a methodological basis for their independent assessment. The scientific novelty of the study lies in the development of an integrated theoretical approach to interpreting the innovation potential of the social sphere, combining the resource-based, institutional, ecosystem, and smart approaches. The practical significance of the findings lies in establishing a theoretical foundation for developing the structure of the innovation potential of the social sphere, a system of indicators for its comprehensive assessment, and mechanisms for managing the smart transformation of the social sphere in the context of digital transformation and the post-war recovery of Ukraine.

Keywords: innovation potential, social innovations, smart transformation, policy, innovation ecosystem, digitalization, partnership, social resilience.

JEL Classification: O31, O35, I38.

DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1205-2026-87-04>

Постановка проблеми. Стрімкий розвиток цифрових технологій, поширення технологій штучного інтелекту, великих даних, платформних рішень та інтернету речей змінюють підходи до функціонування соціальної сфери. У сучасних умовах її розвиток дедалі більше пов'язаний із концепцією smart-трансформації, яка передбачає комплексне використання цифрових технологій, інноваційних моделей управління, відкритих даних та інструментів взаємодії між державою, громадянами й бізнесом задля підвищення ефективності послуг та забезпечення їх доступності для всіх верст населення. Такий підхід забезпечує перехід до людиноцентричної системи, орієнтованої на своєчасне виявлення потреб населення, персоналізацію послуг і прийняття ефективних управлінських рішень на основі даних.

Для України питання smart-трансформації соціальної сфери набуває особливої актуальності в умовах післявоєнного відновлення, демографічних змін, масштабної вимушеної внутрішньої та зовнішньої міграції, старіння населення, зростання потреб у соціальному захисті та необхідності ефективного використання обмежених фінансових ресурсів. За таких умов цифрові технології є інструментом автоматизації окремих адміністративних процесів, модернізації систем охорони здоров'я, освіти, соціального захисту, зайнятості, культури та інших складових соціальної сфери.

Цифровізація створює передумови для підвищення доступності, прозорості та якості послуг у соціальній сфері, скорочення адміністративних витрат, розвитку міжвідомчої інтеграції інформаційних ресурсів, запровадження дистанційних сервісів, електронної взаємодії з отримувачами послуг і використання аналітики даних для прогнозування соціальних ризиків. Водночас ефективність цих процесів визначається спроможністю соціальної сфери генерувати, адаптувати та впроваджувати інноваційні рішення. Категорія інноваційного потенціалу має екзистенційне значення як характеристики здатності соціальної системи забезпечувати оновлення механізмів надання послуг, реалізації організаційних моделей, управлінських практик і технологічних рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У науковому дискурсі концепція smart-спеціалізації сформувала нове бачення інноваційного розвитку, відповідно до якого конкурентні переваги територій визначаються не масштабами концентрації окремих видів економічної діяльності, а здатністю поєднувати наявні знання, компетенції та технології у нових напрямках розвитку. Доведено, що ефективність smart-спеціалізації залежить від рівня пов'язаності знань, інтенсивності міжгалузевої взаємодії та можливостей регіонів здійснювати структурну диверсифікацію на основі вже сформованих компетенцій [1]. Водночас у вітчизняних наукових дослідженнях розвиток інноваційного

потенціалу розглядається як передумова забезпечення конкурентоспроможності економічних систем, що вимагає поєднання інституційних, технологічних, фінансових і кадрових механізмів державної політики [2].

Подальший розвиток цієї проблематики призвів до розширення змісту smart-розвитку на науковому фронті за рахунок включення нематеріальних чинників економічного зростання. Обґрунтовано, що реалізація smart-стратегій залежить від розвитку креативного, інформаційного та знаннєвого потенціалу, які формують основу інноваційної активності регіонів і визначають їхню довгострокову конкурентоспроможність [3]. У цьому контексті технологічна конкурентоспроможність розглядається як результат ефективної реалізації інноваційного потенціалу та комерціалізації результатів інтелектуальної діяльності, що потребує відповідних методичних підходів до її оцінювання [4].

Дослідження механізмів державного стимулювання інноваційної діяльності демонструють формування цілісної політики розвитку інноваційного потенціалу підприємств. Особлива увага приділяється створенню інституційних умов для активізації інноваційної діяльності, розвитку інноваційної інфраструктури, удосконалення фінансових інструментів підтримки та формування ефективної системи взаємодії держави, науки і бізнесу [5]. Зростає роль нематеріальних активів, які дедалі частіше розглядаються як джерело формування інноваційного потенціалу підприємств, оскільки саме вони забезпечують накопичення знань, розвиток організаційних компетентностей та підтримують довгострокову конкурентоспроможність [6].

Суттєвим напрямом сучасних досліджень є розвиток механізмів трансферу інновацій та ринку інтелектуальної власності. Наголошується, що ефективність інноваційної системи визначається не лише створенням нових знань, а й здатністю забезпечити їх трансформацію у комерційно успішні продукти, технології та бізнес-моделі. Саме тому одним із завдань державної політики визначається розвиток інституцій комерціалізації результатів наукових досліджень і поглиблення співпраці між університетами, бізнесом та державними структурами [7].

Новий етап розвитку теорії інноваційного потенціалу пов'язаний із цифровою трансформацією економіки. Поширення технологій Індустрії 4.0 зумовило переосмислення самого змісту цієї категорії: інноваційний потенціал дедалі частіше трактується як динамічна система, здатна швидко адаптуватися до цифрових технологій, автоматизації, штучного інтелекту та мережевих форм організації діяльності [8]. Відповідно, сучасні підходи дедалі більше відходять від ресурсного трактування інноваційного потенціалу, розглядаючи його як інтегральну характеристику спроможності економічних систем генерувати, сприймати та реалізовувати інновації в умовах цифровізації [9]. Паралельно відбувається розширення предметного поля інноваційної політики за рахунок інтеграції концепції

соціальних інновацій. У сучасному науковому дискурсі вони розглядаються як інструмент системних суспільних трансформацій, що поєднує економічні, інституційні та соціальні зміни. Такий підхід акцентує увагу на необхідності оцінювання результатів інноваційної політики не лише через економічні показники, а й через її вплив на якість життя, соціальну інклюзію та розвиток публічної цінності [10].

У регіональному вимірі проблематика інноваційного потенціалу дедалі тісніше пов'язується із реалізацією стратегій smart-спеціалізації. Доведено, що ефективність таких стратегій визначається відповідністю між структурою регіонального інноваційного потенціалу, людським капіталом, інноваційною інфраструктурою та системою міжсекторальної взаємодії [11]. Відтак, цифровізація соціальної сфери розглядається як одна з домінант гарантування економічної безпеки та підвищення ефективності публічного управління, оскільки цифрові технології змінюють механізми надання соціальних послуг і розширюють можливості управління соціальним розвитком [12].

Практична реалізація концепції smart-спеціалізації в країнах ЄС ґрунтується на використанні цифрових платформ, які забезпечують інформаційно-аналітичний супровід стратегічного планування, моніторинг регіонального розвитку та міжрегіональне співробітництво [13]. Сучасні наукові дослідження щодо формування політики smart-спеціалізації переконливо демонструють, що структурна трансформація регіональної економіки можлива лише за умови врахування технологічної спорідненості видів економічної діяльності, складності знань та накопичених компетенцій, що створює підґрунтя для формування стійких інноваційних екосистем [1; 5; 14].

Попри значний поступ у дослідженні smart-спеціалізації, цифрової трансформації та інноваційного потенціалу підприємств і регіонів, у науковій літературі практично відсутні комплексні дослідження інноваційного потенціалу соціальної сфери як окремої соціально-економічної системи. Недостатньо розкритими залишаються його структура, специфіка формування в умовах smart-трансформації, взаємозв'язок із цифровими технологіями, соціальними інноваціями та механізмами публічного управління.

Постановка завдання. Метою статті є обґрунтування теоретико-методичних засад формування інноваційного потенціалу соціальної сфери в контексті smart-трансформації, визначення його структурних компонент.

Виклад основного матеріалу дослідження. Теоретичне осмислення інноваційного розвитку соціальної сфери формувалося на перетині економічної теорії інновацій, публічного управління, соціології, інституціоналізму та досліджень цифрової трансформації. Упродовж тривалого часу інновації пов'язували переважно з технологічними змінами, комерціалізацією наукових розробок, підвищенням продуктивності та конкурентоспроможності підприємств. Соціальні результати

інновацій розглядалися здебільшого як похідний ефект економічного розвитку. Ускладнення суспільних проблем, зростання нерівності, демографічні зміни, трансформація ринку праці, поширення нових форм соціальної вразливості та обмеженість традиційних інструментів соціальної політики зумовили перегляд такого підходу. У науковому дискурсі поступово сформувалося розуміння інновацій як засобу зміни соціальних відносин, моделей надання послуг, способів організації колективної діяльності та механізмів задоволення суспільних потреб.

Одним із базових підходів до пояснення інноваційних змін у соціальній сфері стала концепція *соціальних інновацій*. Її поява пов'язана з необхідністю теоретично описати нові послуги, організаційні моделі, практики та форми співпраці, які виникають для розв'язання соціальних проблем і не завжди мають технологічний або комерційний характер. Відтак, соціальні інновації доцільно розглядати одночасно у трьох вимірах:

1. *Змістовий* (нові послуги, практики, моделі або організаційні рішення).
2. *Процесний* (послідовність створення, апробації, упровадження, поширення та інституціоналізації нововведень).
3. *Результативний* (зміни, що підвищують добробут, доступність послуг, соціальну справедливість, інклюзивність і спроможність суспільства розв'язувати складні проблеми).

У соціальній сфері прикладами таких інновацій можуть бути інтегровані соціальні послуги, електронне ведення випадку, цифрові платформи зайнятості, дистанційна медицина, персоналізовані освітні траєкторії, соціальне підприємництво, механізми співфінансування суспільно значущих проєктів та моделі спільного проєктування послуг із їх отримувачами. Соціальна інновація може мати технологічний компонент, однак її інноваційність визначається характером суспільних змін. Переведення заяви в електронну форму саме по собі не обов'язково змінює якість соціальної послуги. Інноваційний результат виникає тоді, коли цифрове рішення скорочує час отримання допомоги, забезпечує доступність для віддалених територій, персоналізує підтримку, зменшує адміністративне навантаження або підвищує прозорість розподілу ресурсів.

Подальше теоретичне розширення проблематики соціальних інновацій пов'язане з концепцією *«суспільної цінності»* («public value»), ідеєю якої є орієнтація публічних управлінців на створення цінності для суспільства з використанням ресурсів і повноважень, довірених їм громадянами. Концепція *«суспільної цінності»* виникла як альтернатива вузькому оцінюванню діяльності державних інституцій за кількістю виконаних процедур, обсягами видатків або економією бюджетних коштів. У соціальній сфері суспільна цінність виявляється через покращення якості життя, зменшення соціальної вразливості, доступність базових послуг,

соціальну справедливість, довіру до інституцій, безпеку та можливість громадян брати участь у прийнятті рішень.

Інтеграція суспільної цінності у теорію соціальних інновацій дала змогу уточнити критерій їх результативності. Новизна технології або організаційної моделі не є достатньою підставою для визнання рішення соціально інноваційним. Необхідно визначити, яку суспільну цінність воно створює, для яких груп населення, упродовж якого періоду та якою є стійкість отриманого ефекту. Водночас застосування концепції суспільної цінності має методичні складнощі. Суспільна цінність є багатовимірною, а інтереси різних груп населення можуть суперечити один одному. Рішення, яке підвищує економічну ефективність послуги, може погіршувати її доступність для людей із низькою цифровою грамотністю. Автоматизація прийняття рішень може скорочувати адміністративні витрати, але створювати ризики дискримінації, непрозорості алгоритмів і неналежного використання персональних даних.

Екосистемний підхід сформувався внаслідок усвідомлення того, що інновації рідко створює й упроваджує одна організація. Вони залежать від взаємодії багатьох учасників, доступу до комплементарних ресурсів, обміну знаннями, наявності цифрової та фізичної інфраструктури, нормативного середовища й узгодженості інтересів. Відтак, для соціальної сфери екосистемний підхід має особливе значення, оскільки створення та надання соціальних послуг залежить від взаємодії: центральних органів виконавчої влади; органів місцевого самоврядування; закладів соціального захисту; установ освіти й охорони здоров'я; служб зайнятості; наукових установ і університетів; громадських і благодійних організацій; соціальних підприємств; донорських і міжнародних організацій; громадян та отримувачів послуг.

У такій екосистемі держава не є єдиним виробником соціальної послуги. Вона виконує регуляторну, координаційну, фінансову, інформаційну та гарантійну функції. Бізнес може створювати технологічні рішення, громадські організації – виявляти потреби вразливих груп і тестувати нові практики, наукові установи – розробляти методики та оцінювати результати, а громадяни – брати участь у спільному проєктуванні послуг. Екосистемний підхід змінює розуміння інноваційного потенціалу. Його джерелом є не сума ресурсів окремих установ, а якість зв'язків між учасниками, здатність об'єднувати ресурси, обмінюватися даними, формувати спільні цілі та масштабувати успішні рішення.

Цифрова трансформація публічного сектору сприяла формуванню концепції *«розумного врядування»* («smart governance»). На початкових етапах цифровізації основна увага приділялася електронному документообігу, переведенню адміністративних процедур в електронну форму та створенню вебпорталів державних послуг. Розумне врядування передбачає глибшу зміну логіки управління:

інтеграцію даних, прогнозу аналітику, координацію між інституціями, участь громадян і адаптивне прийняття рішень.

Водночас «розумне врядування» не варто отождествлювати з технологічною автоматизацією. Його якість залежить від інституційної спроможності, правового регулювання, захисту персональних даних, цифрової інклюзії, етичності алгоритмів і збереження альтернативних каналів доступу до послуг. Розумне врядування створює управлінську основу для реалізації інноваційного потенціалу соціальної сфери. Воно забезпечує перетворення накопичених ресурсів, знань і даних на конкретні управлінські рішення та суспільно значущі результати.

Логічним продовженням розвитку концепцій «соціальних інновацій», «суспільної цінності», «інноваційних екосистем» і «розумного врядування» є становлення «розумного суспільства» («smart society»). На рівні розумного суспільства цифрова трансформація охоплює не окремі організації чи послуги, а систему суспільних відносин. Технології інтегруються у сферу зайнятості, освіти, охорони

здоров'я, соціального захисту, культури, громадської участі та повсякденного життя.

У концепції «розумного суспільства» громадяни є активними учасниками інноваційних процесів. Вони повідомляють про потреби, надають зворотний зв'язок, беруть участь у спільному проектуванні послуг, формуванні локальних рішень і громадському контролю. Порівняно з концепцією «розумного врядування», «розумного суспільства» має ширший предмет. «Розумне врядування» стосується моделей управління, тоді як «розумне суспільство» охоплює цифрову спроможність населення, соціальні відносини, культуру використання технологій, інклюзивність та суспільну готовність до змін (табл. 1). Водночас розумне суспільство не можна визначати лише за рівнем проникнення цифрових технологій, висока технологічна оснащеність може супроводжуватися цифровою нерівністю, інформаційною ізоляцією окремих груп, зниженням довіри або надмірним контролем. Тому smart-трансформація має оцінюватися за її впливом на добробут, соціальну згуртованість і доступність суспільних благ.

Таблиця 1

Порівняння концептуальних підходів до дослідження інноваційного розвитку соціальної сфери

Концепції	Об'єкти дослідження	Критерії	Значення для соціальної сфери	Обмеження
Соціальні інновації	Нові ідеї, послуги, практики й моделі розв'язання соціальних проблем.	Ефективність задоволення соціальних потреб і суспільна спрямованість результату.	Ідентифікація нових форм соціальних послуг, партнерства та організації соціальної підтримки.	Не розмежовує соціальні, технологічні, організаційні та публічні інновації.
Суспільна цінність	Суспільний результат діяльності публічних інституцій.	Створення цінності для суспільства.	Формування критеріїв оцінювання якості, справедливості, доступності й довіри до соціальних послуг.	Суспільна цінність є багатовимірною та складною для кількісного вимірювання.
Інноваційна екосистема	Взаємодія суб'єктів, ресурсів, інститутів і видів діяльності.	Узгодженість взаємозалежних учасників і спільне створення цінності.	Зміцнення ролі держави, бізнесу, науки, громадських організацій у створенні соціальних інновацій.	Конфлікти інтересів, владна асиметрія, нерівність доступу до ресурсів.
Розумне врядування	Інтелектуалізація та цифрова трансформація публічного управління.	Якість рішень, інтеграція даних, участь громадян та інституційна адаптивність.	Забезпечення data-driven управління, персоналізації послуг і міжвідомчої взаємодії.	Ризик технологічного детермінізму, цифрового виключення та непрозорості алгоритмів.
Розумне суспільство	Системна взаємодія технологій, інституцій і громадян.	Покращення добробуту, інклюзивності та суспільної спроможності.	Зміцнення загального контексту smart-трансформації соціальної сфери.	Не має потреби конкретизації на рівні секторів та індикаторів.
Інноваційний потенціал соціальної сфери	Ресурси, спроможності, взаємозв'язки та умови створення соціальних інновацій.	Здатність генерувати, впроваджувати, масштабувати й оцінювати рішення, що створюють суспільну цінність.	Інтеграція ресурсного, інституційного, технологічного, організаційного і соціального вимірів.	Потребує формування системи показників і перевірки методики на емпіричних даних.

Джерело: систематизовано на основі даних [2; 6; 10; 14]

Порівняльний аналіз засвідчує, що жодна з розглянутих концепцій окремо не охоплює всіх передумов інноваційної трансформації соціальної сфери. Концепція соціальних інновацій пояснює природу та зміст нововведень, однак недостатньо розкриває ресурсні й організаційні передумови їх формування. Концепція суспільної цінності визначає суспільну спрямованість результатів інноваційної діяльності, проте не дає цілісного уявлення про механізми їх досягнення. Екосистемний підхід акцентує увагу на взаємозалежності учасників інноваційного процесу, однак потребує доповнення критеріями соціальної справедливості, інклюзивності та доступності. Концепція розумного врядування розкриває роль даних, цифрових технологій та сучасних управлінських інструментів у розвитку публічного управління, але може зужувати зміст трансформації до технологічного виміру. Натомість концепція розумного суспільства формує комплексне бачення суспільного розвитку, однак через високий рівень узагальнення залишається недостатньо придатною для безпосереднього оцінювання інноваційного потенціалу соціальної сфери.

З урахуванням проаналізованих підходів запропоновано таке визначення інноваційного потенціалу соціальної сфери: це динамічна спроможність сукупності її інституцій та учасників мобілізувати, поєднувати й трансформувати людські, фінансові, організаційні, технологічні, інформаційні та соціальні ресурси у нові або істотно вдосконалені послуги, практики й моделі взаємодії, забезпечувати їх апробацію, впровадження та масштабування на засадах «розумного врядування» і міжсекторального партнерства з метою створення суспільної цінності, підвищення доступності та якості соціальних послуг, розвитку людського потенціалу і зміцнення соціальної стійкості.

Формування інноваційного потенціалу соціальної сфери можна представити як послідовний взаємозв'язок: соціальні потреби та виклики → мобілізація ресурсів і компетентностей → формування партнерств → генерування інноваційних рішень → апробація → упровадження → оцінювання суспільного ефекту → масштабування → накопичення нових знань і спроможностей. Циклічність процесу означає, що реалізація потенціалу одночасно сприяє його подальшому розвитку. Успішні проєкти формують нові компетентності, дані, партнерства, інституційні практики й управлінський досвід. Відтак, інноваційний потенціал соціальної сфери є інтегральною характеристикою її готовності та спроможності до системного оновлення.

Висновки та перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Генезис теоретичних підходів до інноваційного розвитку соціальної сфери відображає перехід від розуміння інновацій як окремих нововведень до їх трактування як інструменту створення суспільної цінності, розвитку інноваційних екосистем і smart-трансформації. Інтеграція концепцій соціальних інновацій, суспільної цінності, екосистеми інновацій, розумного

управління та розумного суспільства формує цілісне теоретичне підґрунтя дослідження інноваційного розвитку соціальної сфери. Обґрунтовано, що інноваційний потенціал соціальної сфери доцільно розглядати як динамічну спроможність її інституцій та учасників мобілізувати й трансформувати ресурси у нові рішення, які створюють суспільну цінність, забезпечують підвищення якості й доступності соціальних послуг, розвиток людського потенціалу та зміцнення соціальної стійкості. Запропоноване визначення інтегрує ресурсний, інституційний, екосистемний і smart-підходи та створює теоретичну основу для подальшої структуризації компонентів інноваційного потенціалу і розроблення методичного інструментарію його оцінювання.

Подальші дослідження доцільно спрямувати на розроблення структури інноваційного потенціалу соціальної сфери, формування системи показників його комплексного оцінювання, обґрунтування принципів і механізмів smart-трансформації, а також емпіричну апробацію запропонованого підходу на різних рівнях управління з урахуванням викликів цифровізації та післявоєнного відновлення України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Heimeriks G., Balland P. How smart is specialisation? An analysis of specialisation patterns in knowledge production. *Science and Public Policy*. 2016. Vol. 43(4). P. 562–574. URL: <https://doi.org/10.1093/scipol/scv061>
2. Варналій З. С., Гармашова О. П. Конкурентоспроможність національної економіки: проблеми та пріоритети інноваційного забезпечення: монографія. К.: Знання України, 2013. 387 с.
3. Vasylytsiv T., Levytska O., Lupak R., Gudzovata O., Kynytska-Iliash M., Zaychenko V., Mulska O. Understanding creative, information and knowledge determinants of the economic growth of the EU regions within smart development strategies. *Management Science Letters*. 2021. Vol. 11 (4). P. 1295–1308. URL: <https://doi.org/10.5267/j.msl.2020.11.009>
4. Васильців Т., Мульська О., Зайченко В., Березівський Я. Технологічна конкурентоспроможність як результат реалізації інноваційного потенціалу та комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності підприємств: методичні аспекти аналізування. *Modeling the development of the economic systems*. 2022. № 4. С. 63–70. URL: <https://doi.org/10.31891/mdes/2022-6-9>
5. Міценко Н. Г., Мульська О. П., Зайченко В. В., Лозовий Т. І. Стратегічні пріоритети державної політики реалізації потенціалу інноваційного розвитку підприємств в Україні. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки*. 2022. Вип. 69. С. 21–29. URL: <https://doi.org/10.36477/2522-1205-2022-69-03>
6. Воронко О. С. Управління нематеріальними активами в системі інноваційного розвитку підприємства. *Наукові записки Львівського університету бізнесу і права. Серія економічна*. 2023.

Вип. 39. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10647409>

7. Васильців Т., Мульска О., Зайченко В. Розвиток трансферу інновацій і ринку інтелектуальної власності: проблеми та перспективи для підприємництва в Україні. *Підприємництво і торгівля*. 2022. № 34. С. 11–19. URL: <https://doi.org/10.32782/2522-1256-2022-34-02>.

8. Підгорний Б. В. Трансформація категорії інноваційний потенціал в умовах індустрії 4.0. *Трансформаційна економіка*. 2025. № 4 (09). С. 25–31. URL: <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2024-9-4>

9. Погорілий І. Підходи до трактування інноваційного потенціалу в сучасних умовах. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2025. № 24. С. 129–136. URL: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2025.24.13>

10. Edler J., Ostertag K., Schuler J. Social innovation, transformation, and public policy: towards a conceptualization and critical appraisal. *Science and Public Policy*. 2024. Vol. 51 (1). P. 80–88. URL: <https://doi.org/10.1093/scipol/scad054>

11. Лещух І. В., Патицька Х. О. Інноваційний потенціал регіонів України в контексті формування стратегій смарт-спеціалізації: наукова доповідь. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України». Львів. 2020. 99 с.

12. Жаворонок А., Лопашук І. Цифровізація соціальної сфери в контексті забезпечення економічної безпеки держави. *Економічний простір*. 2024. № 189. С. 253–258. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/189-45>

13. Маматова Т., Чикаренко І., Бородин Є. Цифрові платформи Smart Specialisation Platform та Espo: структура та можливості для регіонів і громад ЄС. *Аспекти публічного управління*. 2022. № 10 (6). С. 37–45. URL: <https://doi.org/10.15421/152242.6>

14. Balland P. A., Boschma R., Crespo J., Rigby D. Smart Specialization policy in the EU: Relatedness, knowledge complexity and regional diversification. *Regional Studies*. 2019. Vol. 53 (9). P. 1252–1268. URL: <https://doi.org/10.1080/00343404.2018.1437900>

REFERENCES

1. Heimeriks, G. and Balland, P. (2016), How smart is specialisation? An analysis of specialisation patterns in knowledge production, *Science and Public Policy*, № 43 (4), s. 562–574.

2. Varnalii, Z. S. and Harmashova, O. P. (2013), *Konkurentospromozhnist natsionalnoi ekonomiky: problemy ta priorityty innovatsiinoho zabezpechennia*, Znannia Ukrainy, Kyiv, 387 s.

3. Vasylytsiv, T., Levytska, O., Lupak, R., Gudzoვა, O., Kunytska-Iliash, M., Zaychenko, V. and Mulska, O. (2021), Understanding creative, information and knowledge determinants of the economic growth of the EU regions within smart development strategies, *Management Science Letters*, № 11 (4), s. 1295–1308.

4. Vasylytsiv, T., Mulska, O., Zaychenko, V. and Berezhivskyi, Ya. (2022), Tekhnolohichna konkurentospromozhnist yak rezultat realizatsii innovatsiinoho potentsialu ta komertsializatsii ob'ektiv intelektualnoi vlasnosti pidpriemstv: metodychni aspekty, *Modeling the Development of the Economic Systems*, № 4, s. 63–70.

5. Mitsenko, N. H., Mulska, O. P., Zaychenko, V. V. and Lozovyi, T. I. (2022), Stratehichni priorityty derzhavnoi polityky realizatsii potentsialu innovatsiinoho rozvytku pidpriemstv v Ukraini, *Visnyk Lvivskoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu. Ekonomichni nauky*, № 69, s. 21–29.

6. Voronko, O. S. (2023), Upravlinnia nematerialnymy aktyvamy v systemi innovatsiinoho rozvytku pidpriemstva, *Naukovi zapysky Lvivskoho universytetu biznesu i prava. Seriya ekonomichna*, № 39.

7. Vasylytsiv, T., Mulska, O. and Zaychenko, V. (2022), Rozvytok transferu innovatsii i rynku intelektualnoi vlasnosti: problemy ta perspektyvy dlia pidpriemnytstva v Ukraini, *Pidpriemnytstvo i torhivlia*, № 34, s. 11–19.

8. Pidhornyi, B. V. (2025), Transformatsiia kategorii innovatsiinyi potentsial v umovakh industrii 4.0, *Transformatsiina ekonomika*, № 4 (09), s. 25–31.

9. Pohorilyi, I. (2025), Pidkhody do traktuvannia innovatsiinoho potentsialu v suchasnykh umovakh, *Tavriyskyi naukovyi visnyk. Seriya: Ekonomika*, № 24, s. 129–136.

10. Edler, J., Ostertag, K. and Schuler, J. (2024), Social innovation, transformation, and public policy: Towards a conceptualization and critical appraisal, *Science and Public Policy*, № 51 (1), s. 80–88.

11. Leshchukh, I. V. and Patytska, Kh. O. (2020), *Innovatsiinyi potentsial rehioniv Ukrainy v konteksti formuvannia stratehii smart-spetsializatsii*, SI «M. I. Dolishnyi Institute of Regional Research of the NAS of Ukraine», Lviv.

12. Zhavoronok, A. and Lopashchuk, I. (2024), Tsyfrovizatsiia sotsialnoi sfery v konteksti zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky derzhavy, *Ekonomichnyi prostir*, № 189, s. 253–258.

13. Mamatova, T., Chykarenko, I. and Borodin, Ye. (2022), Tsyfrovi platformy Smart Specialisation Platform ta ESPON: struktura ta mozhlyvosti dlia rehioniv i hromad YeS, *Aspekty publichnoho upravlinnia*, № 10 (6), s. 37–45.

14. Balland, P. A., Boschma, R., Crespo, J. and Rigby, D. (2019), Smart specialization policy in the EU: Relatedness, knowledge complexity and regional diversification, *Regional Studies*, № 53(9), s. 1252–1268.

Стаття надійшла: 03.07.2026

Стаття прийнята: 31.07.2026

Стаття опублікована: 31.08.2026